

Utlåtande Rotel IV (Dnr KS 2023/106)

Motion om utfallsmått i den sociala omsorgen

Motion från Gabriel Kroon (SD)

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.
Motionen besvaras med hänvisning till vad som sägs i utlåtandet.

Föredragande borgarrådet Alexander Ojanne

Sammanfattning av ärendet

Gabriel Kroon (SD) har inkommit med en motion till kommunfullmäktige i vilken han anför att staden bör vidareutveckla arbetet med utfallsmått samt att utfallsmått bör utvärderas som komponent i ersättningsystemet vid upphandling av sociala tjänster. Mot bakgrund av detta föreslås att:

1. Socialnämnden ges i uppdrag att utreda lämpliga utfallsmått för den sociala omsorgen, samt löpande återge uppföljning på aktörsnivå.
2. Socialnämnden ges i uppdrag att genomföra erforderliga revideringar av upphandlingar för att avkräva redovisning av utfallsmåtten.
3. Socialnämnden ges i uppdrag att undersöka hur ersättningsystemet till aktörer inom den sociala omsorgen kan integrera måluppfyllnaden av utfallsmått, som en ersättningskomponent.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialnämnden, Kungsholmens stadsdelsnämnd, Skarpnäcks stadsdelsnämnd och Södermalms stadsdelsnämnd.

Stadsledningskontoret anser att arbetet med utfallsmått är en fråga som Socialstyrelsen arbetat med i många år och som bör fortsätta utredas på nationell nivå. Stadsledningskontoret vill även lyfta fram att Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd har beviljats medel till en social investering avseende sociala utfallskontrakt som stadsledningskontoret även avser att följa noga.

Socialnämnden anser att styrning inom offentlig sektor måste ses som en helhet, där ersättningsmodeller och upphandlingsförfarande endast utgör en avgränsad del. Stöd och vägledning gällande förslagen om ersättningsprinciper, upphandling och utfallsmått bör utformas på en nationell sammanhållen nivå för att säkerställa tillförlitligheten och den faktiska nyttan för brukaren och klienten.

Kungsholmens stadsdelsnämnd anser att det är mycket viktigt att uppföljning av insatsers effekter på gruppnivå sker oavsett om det är med utfallsmått eller på annat sätt. Nämnden anser dock att detta behöver utformas på en nationell nivå och helst genom forskning för att kunna samla ett nationellt stöd med hög tillförlitlighet i bedömningar kring effekt.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd anser att det är viktigt att uppföljning av insatsers effekter sker på både individ- och gruppnivå. Uppföljning av insatsernas effekter på gruppnivå bör dock utformas på en nationell nivå för att kunna samla ett nationellt stöd med hög tillförlitlighet i bedömningar kring effekt. Nämnden poängterar att arbetet med utfallsmått är en fråga som Socialstyrelsen arbetat med i många år och som där bör fortsätta utredas.

Södermalms stadsdelsnämnd anser att det är viktigt att sociala insatser bidrar till tydliga effekter för individen. Att ta fram lämpliga utfallsmått är en god tanke men nämnden ställer sig tveksam till att det är något som staden i nuläget ska utreda vidare. Frågan är komplex och det finns många aspekter som behöver beaktas. Nämndens uppfattning är också att effektutvärderingar som har till syfte att ge vägledning och ökad förståelse kring huruvida en insats fungerar eller inte ofta är longitudinella och kräver flera mättillfällen, något som den kommunala socialtjänsten inte har den metodologiska kompetensen att hantera. Arbetet med utfallsmått är en fråga som Socialstyrelsen arbetat med i många år och som bör fortsätta utredas på nationell nivå.

Föredragande borgarrådets synpunkter

Jag håller med Gabriel Kroon om att det är viktigt att sociala insatser bidrar till tydliga effekter för individen. Inom socialtjänsten i Stockholms stad finns det många olika insatser, interventioner och behandlingar för att hjälpa individer. Evidensbaserade metoder ska ligga till grund i dessa insatser.

Gällande arbetet med utfallsmått är detta en fråga som Socialstyrelsen arbetat med i många år och som bör huvudsakligen fortsätta utredas på nationell nivå.

Att ta fram relevanta utfallsmått är ett komplext arbete med många aspekter som behöver beaktas. Inom socialt arbete kan samma typ av insats ha olika syften och ett utfallsmått behöver därför väljas med hänsyn till målet och syftet i varje enskild insats. Ett generellt utfallsmått på individnivå kan därför vara problematiskt och kommer inte kunna svara på frågan varför vissa effekter sker i en intervention, behandling eller åtgärd.

Bilaga

Motion om utfallsmått i den sociala omsorgen, dnr KS 2023/106-1

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt föredragande borgarråds förslag.

Stockholm den 23 augusti 2023

Karin Wanngård
Kommunstyrelsens ordförande

Reservation av Gabriel Kroon (SD) enligt följande.

Jag föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.

1. Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att bifalla motionen
2. Därutöver anföra följande:

Det är positivt att det finns en samsyn av vikten att följa upp sociala insatsers verkliga effekter. Den rödgröna majoriteten framför dock att initiativet till utfallsmått behöver tas nationellt genom att samla och utvärdera studier med hög vetenskaplig tillförlitlighet. Vi instämmer i att staten bör initiera arbetet genom ett nationellt kunskapscentrum likt Government outcomes Lab i Storbritannien.

Samtidigt är Stockholm stad en stor och välutvecklad organisation med organisatorisk kapacitet att i samverkan med akademien och verksamhetsaktörerna utveckla ett pilotprojekt för att testa utfallsmått i omsorgen. Med anledning av detta föreslår vi att kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att bifalla motionen.

Ärendet

I en motion till kommunfullmäktige anför Garbriel Kroon (SD) att en del av de insatser som ges inom stadens socialtjänst saknar evidens då de vuxit fram organiskt. Motionären menar att detta innebär att det saknas tillförlitlig utvärdering och analys kring vilken effekt en viss insats medför. Av motionen framkommer vidare att det är av stor vikt att sociala insatser bidrar till en tydlig effekt för individen och att ett steg i att fördjupa förståelsen av verklig effekt är att möjliggöra jämförelse mellan aktörer som utför sociala tjänster. Humana har definierat fyra aktuella utfallsmått som kan ligga till grund för jämförelse och som motionären menar kan utgöra en inspiration för stadens egna framtagande av lämpliga mått.

- Andel avslutade uppdrag som lett till lägre grad av insats.
- Andel i målgruppen som når målen i sin genomförandeplan i sin helhet eller delvis.
- Föräldrars och barns bedömning av genomgången IHF-behandling.
- Andel ungdomar som går till en lägre intensiv insats efter TFCO-placering (öppenvård)

Motionären menar att staden bör vidareutveckla arbetet med utfallsmått för en fördjupad dialog samt att utfallsmått bör utvärderas som komponent i ersättningsystemet vid upphandling av sociala tjänster. Mot bakgrund av detta föreslås att:

1. Socialnämnden ges i uppdrag att utreda lämpliga utfallsmått för den sociala omsorgen, samt löpande återge uppföljning på aktörsnivå.
2. Socialnämnden ges i uppdrag att genomföra erforderliga revideringar av upphandlingar för att avkräva redovisning av utfallsmåtten.
3. Socialnämnden ges i uppdrag att undersöka hur ersättningsystemet till aktörer inom den sociala omsorgen kan integrera måluppfyllnaden av utfallsmått, som en ersättningskomponent.

Remissammanställning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, socialnämnden, Kungsholmens stadsdelsnämnd, Skarpnäcks stadsdelsnämnd och Södermalms stadsdelsnämnd.

Innehållsförteckning

Stadsledningskontoret.....	5
Socialnämnden.....	5
Kungsholmens stadsdelsnämnd	6
Skarpnäcks stadsdelsnämnd	7

Södermalms stadsdelsnämnd	8
Reservationer m.m.	10

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 27 mars 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret anser att det är viktigt att sociala insatser bygger på evidensbaserade metoder och bidrar till tydliga effekter för individen.

Inom stadens socialtjänst finns det många olika insatser, interventioner och behandlingar. Att mäta resultaten av sociala interventioner är viktigt utifrån ett etiskt perspektiv eftersom den som behöver hjälp inte ska utsättas för verkningslösa insatser. Utvärdering av sociala interventioner kan även bidra till ökad kostnadseffektivitet som inte enbart gynnar verksamheterna utan även den enskilde.

Stadsledningskontoret kan konstatera att arbetet med utfallsmått är en fråga som Socialstyrelsen arbetat med i många år och som bör fortsätta utredas på nationell nivå. Stadsledningskontoret vill även lyfta fram att Hässelby-Vällingby stadsdelsnämnd har beviljats medel till en social investering avseende sociala utfallskontrakt som stadsledningskontoret även avser att följa noga.

Att ta fram relevanta utfallsmått är ett komplext arbete med många aspekter som behöver beaktas. Inom socialt arbete kan samma typ av insats ha olika syften och ett utfallsmått behöver därför väljas med hänsyn till målet och syftet i varje enskild insats. Ett generellt utfallsmått på individnivå kan därför vara problematiskt och kommer inte kunna svara på frågan varför vissa effekter sker i en intervention, behandling eller åtgärd. Stadsledningskontoret anser även att effektutvärderingar som har till syfte att ge vägledning och ökad förståelse kring huruvida en insats fungerar eller inte ofta är longitudinella och kräver flera mättillfällen.

Stadsledningskontoret föreslår att kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar att motion om utfallsmått i den sociala omsorgen av Gabriel Kroon (SD) besvaras med hänvisning till vad som sägs i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Socialnämnden

Socialnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 23 maj 2023 följande.

Socialnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Reservation av Gabriel Kroon (SD), se Reservationer m.m.

Socialförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 28 april 2023 har i huvudsak följande lydelse.

För att utreda lämpliga utfallsmått inom den sociala omsorgen är tillgång till data både på kort- och långsiktiga effekter av sociala insatser en förutsättning. Samma sak gäller information om kostnader för insatserna. I dagsläget finns det en begränsad tillgång till den typen av data. Om kostnadsberäkningar bygger på osäkra uppskattningar kan kvaliteten försämrans genom de antaganden som görs. Ytterligare en förutsättning för att utforma lämpliga utfallsmått är att det finns en sammanställning av svenska utvärderade insatser, vilket idag saknas. För att möjliggöra modeller med sociala utfallskontrakt med utfallsmått som en komponent krävs kunskap kring behovsanalyser, utformning av satsningar, uppföljning och utvärderingar samt metodstöd för effektmätningar.

I Sverige har sociala utfallskontrakt testats som modell för att få olika aktörer att gemensamt arbeta mot ett definierat mål med finansiell riskdelning kopplad till sociala och ekonomiska utfall som bärande princip. Forskningen inom området sociala utfallskontrakt är i dagsläget mycket begränsad, det pågår försök med olika former av kontraktsmodeller även i övriga nordiska länder. Denna utveckling och forskning bör följas för ett framtida och gemensamt nationellt lärande. I dagsläget går det dock inte att dra några säkra slutsatser om för- och nackdelar med sociala utfallskontrakt. En ersättningsmodell kan på en övergripande nivå tyckas motiverat ur kvalitetshänseende, motivet till den målsättning som ska uppnås bör dock alltid ställas mot andra aspekter. Ersättningsmodeller som innebär ökad administration kan riskera att ha en negativ effekt på den faktiska tid som kan läggas på att tillgodose brukarens eller klientens behov, det skulle innebära att kvaliteten för individen försämrans av en förändring vars syfte var att öka kvaliteten. Målrelaterad ersättning kan medföra incitament till hög kvalitet, givet att ersättningen är kopplad till indikatorer som faktiskt uttrycker något om kvaliteten. Den tid och de resurser som tas i anspråk för att samla in och rapportera de indikatorer som ligger till grund för ersättningen bör även övervägas noggrant.

I likhet med de statliga offentliga utredningar som belyst området anser förvaltningen att stöd och vägledning gällande ersättningsmodeller och upphandlingsförfaranden med utfallsmått som en komponent ska utformas och tillgodoses genom ett samlat nationellt stöd, detta för att säkerställa tillförlitligheten i bedömningar och effektmätningar i avseende hur väl en insats fungerar. Förvaltningen föreslår att socialnämnden godkänner detta tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Kungsholmens stadsdelsnämnd

Kungsholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 25 maj 2023 följande.

Remissen besvaras med förvaltningens tjänsteutlåtande.

Reservation av Liliane Åkerlund (SD), se Reservationer m.m.

Kungsholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 25 april 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen anser att det är viktigt att det finns metoder för att följa upp insatser så att det visar den effekt för individen en specifik insats har. För att kunna göra detta behövs statistik och data på både kort sikt och lång sikt gällande sociala insatser och dess kostnader. Förvaltningen försöker idag att följa upp insatser på de sätt vi kan men det finns begränsade data, det saknas metodstöd för effektmätningar och det görs osäkra uppskattningar. Förvaltningen anser att liknande svårigheter skulle finnas hos externa aktörer. En del i svårigheterna med systematiska och generella uppföljningar av insatser, som visar en effekt på en grupp och inte enskild individ, är den ökade administration det innebär vilket har en negativ effekt på den tid som kan läggas på individens behov av stöd.

Förvaltningen anser att det är mycket viktigt att uppföljning av insatsers effekter på gruppnivå sker oavsett om det är med utfallsmått eller på annat sätt. Förvaltningen anser dock att detta behöver utformas på en nationell nivå och helst genom forskning för att kunna samla ett nationellt stöd med hög tillförlitlighet i bedömningar kring effekt.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd

Skarpnäcks stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 15 juni 2023 följande.

1. Förvaltningens tjänsteutlåtande överlämnas som svar på remissen.
2. Paragrafen justeras omedelbart.

Reservation av Sergej Salnikov (SD), se Reservationer m.m.

Skarpnäcks stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 25 april 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen delar uppfattningen om att det är viktigt att inom den sociala omsorgen följa upp och utvärdera de insatser som ges till enskilda i syfte att säkerställa att insatserna har en positiv effekt.

För att utreda lämpliga utfallsmått inom den sociala omsorgen är dock tillgång till data på både kort- och långsiktiga effekter av sociala insatser en förutsättning. Detsamma gäller information om kostnader för insatserna. Det saknas idag tillräckligt med forskning och standardiserade utfallsmått inom socialtjänsten, vilket kan göra det svårt att använda denna metod på ett enhetligt sätt för att utvärdera insatser. Det kan även med hjälp av utfallsmått vara svårt att förmedla nyanserna och den kvalitativa aspekten av en persons livskvalitet och/eller förändringar i sociala sammanhang, vilket är viktiga aspekter inom socialtjänsten. Förvaltningen anser att det är viktigt att hitta lämpliga och rättvisande sätt att mäta och utvärdera socialtjänstens insatser, samtidigt som det är viktigt att ta hänsyn till de komplexa och individuella aspekterna av en persons liv.

Det är viktigt att uppföljning av insatsers effekter sker på både individ- och gruppnivå, oavsett om det är med utfallsmått eller på annat sätt. Uppföljning av

insatsernas effekter på gruppnivå bör utformas på en nationell nivå för att kunna samla ett nationellt stöd med hög tillförlitlighet i bedömningar kring effekt. Arbetet med utfallsmått är en fråga som Socialstyrelsen arbetat med i många år och som bör fortsätta utredas.

Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden överlämnar tjänsteutlåtandet till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Södermalms stadsdelsnämnd

Södermalms stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 15 juni 2023 följande.

Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Reservation av Martin Westmont (SD), se Reservationer m.m.

Södermalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 3 maj 2023 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen håller med skribenten om att det är viktigt att sociala insatser bidrar till tydliga effekter för individen. Inom socialtjänsten i Stockholms stad finns det många olika insatser, interventioner och behandlingar. Evidensbaserade metoder ska ligga till grund i insatserna. En insats, intervention eller behandling kan definieras som en medveten åtgärd som riktar sig till en brukare/klient och som syftar till att uppnå ett visst mål för brukaren/klienten. Målet för alla sociala insatser, interventioner och behandlingar är i grunden att hjälpa den behövande och/eller utsatta individen. Att mäta resultaten av sociala interventioner är viktigt utifrån ett etiskt perspektiv eftersom den som behöver hjälp inte ska utsättas för verkningslösa insatser/behandlingar. Utvärdering av sociala interventioner kan även bidra till ökad kostnadseffektivitet som inte enbart gynnar verksamheterna utan även den enskilde brukaren/klienten.

Att ta fram lämpliga utfallsmått är en god tanke men förvaltningen ställer sig tveksam till att det är något som staden i nuläget ska utreda vidare. Frågan är komplex och det finns många aspekter som behöver beaktas. Utfallsmått används för att mäta resultat, det vill säga ett mått på effekten av en viss insats, intervention, behandling eller åtgärd. Ett utfallsmått bör vara relevant för interventionens/behandlingens mål, ofta med fokus på den specifika målgruppen. Inom det sociala arbetet kan samma typ av insats ha olika syften och dessa syften måste i normalfallen tas hänsyn till. Ett utfallsmått behöver därför väljas med hänsyn till målet och syftet i varje enskild insats. Ett generellt utfallsmått på individnivå kan därför vara problematiskt och kommer inte kunna svara på frågan varför vissa effekter sker i en intervention, behandling eller åtgärd. Syftet med ett generellt utfallsmått blir därför att undersöka om vissa effekter sker. En möjlig konsekvens av detta kan i förlängningen vara att resultaten ger en falsk vägledning till praktiken, något som senare kan gå ut över

brukarna/klienterna, om resultat endast visar om en effekt sker och inte på vilket sätt eller varför.

Förvaltningens uppfattning är också att effektutvärderingar som har till syfte att ge vägledning och ökad förståelse kring huruvida en insats fungerar eller inte ofta är longitudinella och kräver flera mättillfällen, något som den kommunala socialtjänsten inte har den metodologiska kompetensen att hantera. Arbetet med utfallsmått är en fråga som Socialstyrelsen arbetat med i många år och som bör fortsätta utredas på nationell nivå.

Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden överlämnar tjänsteutlåtandet till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Reservationer m.m.

Socialnämnden

Reservation av Gabriel Kroon (SD)

1. Socialnämnden bifaller motionen som svar på remissen.
2. Därutöver anför följande:

Förvaltningen anser motionen besvarad med anledning av att arbetet med sociala utfallskontrakt ännu är i sin linda. Motionen berör inte enbart sociala utfallskontrakt som ekonomiskt styrmedel utan även utfallsmått som återrapportering och kartläggning av aktörer.

Motionen är fortsatt relevant och vi föreslår därför socialnämnden att bifalla motionen.

Kungsholmens stadsdelsnämnd

Reservation av Liliane Åkerlund (SD)

1. Kungsholmens stadsdelsnämnd bifaller motionen som svar på remissen.
2. Därutöver anför följande:

Förvaltningen anser att det är mycket viktigt att uppföljning av insatsers effekter på gruppnivå sker oavsett om det är med utfallsmått eller på annat sätt.

Förvaltningen framför vidare att initiativet till utfallsmått behöver tas nationellt genom att samla och utvärdera studier med hög vetenskaplig tillförlitlighet. Vi instämmer i att staten bör initiera arbetet genom ett nationellt kunskapscentrum likt Government outcomes Lab i Storbritannien.

Samtidigt är Stockholm stad en stor och välutvecklad organisation med organisatorisk kapacitet att i samverkan med akademien och verksamhetsaktörerna utveckla ett pilotprojekt för att testa utfallsmått i omsorgen. Med anledning av detta föreslår vi att Kungsholmens stadsdelsnämnd ska bifalla motionen i sitt remissyttrande.

Skarpnäcks stadsdelsnämnd

Reservation av Sergej Salnikov (SD)

1. Förvaltningens förslag till beslut avslås.
2. Skarpnäcks stadsdelsnämnd ställer sig bakom Sverigedemokraternas remissyttrande.
3. Därutöver anför följande:

Skarpnäcks stadsdelsnämnd föreslår att kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige att bifalla Sverigedemokraternas motion i sin helhet.

Södermalms stadsdelsnämnd

Reservation av Martin Westmont (SD)

1. Att bifalla motionen i sin helhet
2. Att därutöver anföra följande:

Ett steg i att fördjupa förståelsen av verklig effekt är att möjliggöra jämförelse mellan aktörer som utför sociala tjänster. Utfallsmått är en intressant uppföljningsindikator som möjliggör jämförelse och fördjupad förståelse kring vilka aktörers insatser som fungerar respektive vilka som inte fungerar. I förvaltningens tjänsteutlåtande nämner man att utfallsmått är en intressant uppföljningsindikator som möjliggör jämförelse och fördjupad förståelse kring vilka aktörers insatser som fungerar respektive vilka som inte fungerar.

Stockholms stad bör vidareutveckla arbetet med utfallsmått för en fördjupad dialog. Därtill bör även utfallsmått utvärderas som komponent i ersättningsystemet vid upphandling av sociala tjänster.